

POSUDEK OPONENTKY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Kristýna Hejduková
Téma práce:	Vyživovací povinnost v mezinárodním právu soukromém
Rozsah práce	121 658 znaků
Datum odevzdání práce:	19. 5. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autorka si pro svou diplomovou práci zvolila téma z oblasti mezinárodního práva rodinného, konkrétně vyživovací povinnost. S ohledem

- a) na zvyšující se mobilitu občanů (nejen) v rámci Evropské unie a s ní související nárůst počtu rodin s mezinárodním prvkem, který s sebou bohužel přináší i nárůst počtu rozvodů a rozpadů partnerských soužití a sporů o výživné; a
- b) rozvíjející se judikaturu vnitrostátních soudů a Soudního dvora EU při aplikaci unijních a mezinárodních předpisů při vymáhání výživného;

je autorkou zvolené téma diplomové práce bez pochyby aktuální.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zvolené téma vyžaduje znalost pramenů mezinárodního práva rodinného v širším kontextu i v úzkém zaměření na pravidla pro vyživovací povinnosti, a to především na úrovni unijní a mezinárodní. Předpokládá se práce se zahraničními zdroji, a to jak v rovině právních předpisů, tak i odborné literatury a judikatury. Náročnost tématu odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci.

Autorka si klade za cíl podrobně analyzovat aktuálně platnou a účinnou právní úpravu vymáhání výživného s mezinárodním prvkem. Ve skutečnosti v práci převládá popisná metoda, místy se omezující v podstatě jen na stručný popis obsahu právních norem.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je přehledně a systematicky členěna na úvodní část, v níž autorka nejprve vymezuje hlavní cíle své diplomové práce a obecně vymezuje pojem vyživovací povinnosti. Hlavním cílem práce má být analýza pravidel pro přeshraniční vymahatelnost vyživovacích povinností zejména vyživovací povinnosti rodičů k dětem.

Systematické práce bych vytkla snad jen zařazení podkapitoly o Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „ÚMPOD“) do kapitoly o pramenech právní úpravy. Tato podkapitola by se vzhledem ke kompetencím ÚMPOD lépe hodila do kapitoly o uznání a výkonu rozhodnutí.

Autorka používá jazyk a styl odpovídající odbornému právníckému pojednání, pravopisné chyby se v textu až na drobné výjimky nevyskytují.

Jedním z nedostatků diplomové práce je nadměrné užívání přímých citací. Těm se autorka měla vyhnout a rozsah práce využít vhodněji, k hlubším úvahám o tématu práce. Jinak je citační aparát v souladu s normou, často se bohužel vyskytují chyby v interpunkci u citací. Dále bych autorce vytkla používání slovesných tvarů v první osobě množného čísla, které nekoresponduje se stylem odborného pojednání.

Autorka se nevyhnula terminologickým nepřesnostem. Na str. 10 autorka nesprávně označuje Haagskou konferenci mezinárodního práva soukromého. Na str. 25 (v prvním odstavci) autorka uvádí pojem „volba práva“, i když měla jistě namysli „volbu soudu“.

4. Vyjádření k obsahu práce

V úvodu na str. 2 se autorka pokusila vymezit pojem vyživovací povinnost, vyšla přitom z vnitrostátní právní úpravy. V rámci tématu práce by se tu lépe hodilo úvodní vysvětlení toho, zda je vyživovací povinnost definována v nejvýznamnějších pramenech mezinárodního a unijního práva, případně, zda lze uvažovat o existenci jednotného pojetí vyživovací povinnosti. Nicméně autorka se „nadměrnému“ vymezení pojmu vyživovací povinnosti později v práci věnuje, konkrétně jde o vymezení vyživovací povinnosti v Haagském protokolu. Vychází přitom zejména z české odborné literatury (str. 7). Očekávala bych zde v první řadě odkaz na Výkladovou zprávu k Haagskému Protokolu (Explanatory Report) prof. Bonomiho.

Na str. 8 vyjadřuje diplomantka názor, že by bylo vhodné na mezinárodní úrovni sjednotit „procentuální mantinely“ rozsahu vyživovací povinnosti, to by měla autorka blíže vysvětlit – jakou formou a ve vztahu k jakému základu by takové limity měly být stanoveny? Osobně se domnívám, že by takový pokus byl značně náročný zejména s ohledem na rozdílný přístup ke stanovení výše výživného v hmotném právu jednotlivých států. Autorka zde v podstatě navrhuje vytvoření přímé úpravy vyživovacích povinností, otázka je, nakolik je taková představa proveditelná.

Druhá kapitola diplomové práce je věnována pramenům právní úpravy.

Na str. 11 autorka uvádí k univerzální aplikaci Haagského protokolu, že „...*použije se tedy i vůči státům, které nejsou signatáři protokolu*“. Tento závěr je nepřesný, autorka by jej měla vysvětlit a upravit. Z její verze by bylo možné dovodit, že Haagský protokol by snad mohl zavazovat i soudy či jiné kompetentní orgány států, které nejsou Haagským protokolem vázány. Dále bych u odstavce o časové působnosti Haagského protokolu na str. 11 autorce vytkla, že nerozlišuje mezi platností a účinností, resp. použitelností právní normy.

Na str. 12 a 13 autorka odkazuje na rozhodnutí jednoho z okresních soudů k aplikaci dvoustranné smlouvy o právní pomoci. Vztah nařízení o výživném a mezinárodních smluv se třetími státy nařízení o výživném výslovně řeší, bylo by proto vhodné na daném místě v práci odkázat na příslušné ustanovení.

Na str. 14 autorka uvádí ke stavu vázanosti členských států uvedenými nařízeními, že „...*pokud jde o Evropskou unii a vztahy jejích členských států, jedná se o Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti, rušící nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „Nařízení Brusel II bis“)* a především o Nařízení o výživném...“ a v poznámce pod čarou č. 40 vylučuje z pojmu

„členské státy“ Dánsko. Takto formulovaná výjimka je ve vztahu k nařízení o výživném nesprávná, neboť Dánsko je vázáno nařízením o výživném.

Na str. 17 autorka uvádí, že „...*Právě na základě čl. 69 odst. 2 Nařízení o výživném se Haagský protokol použije na vztahy členských států Evropské unie se třetími státy, jež jsou či se v budoucnu stanou signatáři protokolu...*“. Haagský protokol se použije na základě čl. 15 nařízení o výživném a s ohledem na zásadu univerzální aplikace, která je zakotvena v jeho čl. 2, jej soudy a případně jiné příslušné orgány členských států aplikují bez ohledu na povahu mezinárodního prvku ve věci.

V kapitole třetí autorka pojednává o určení mezinárodní soudní příslušnosti ve věcech výživného.

Na str. 21 a 22 pojednává autorka o *lis pendens*, přičemž zcela opomíjí autonomní litispendenční pravidlo pro řízení ve věcech výživného stanoveného v čl. 12 nařízení o výživném.

Na str. 22 pak autorka hodnotí *forum shopping* jako problematický jev v případě, kdy se jím obchází zákon, aniž by blíže vysvětlila, jak může být zákon obcházen v případě, kdy si žalobce volí mezi několika soudy, které jsou mezinárodně příslušné.

Na str. 22 autorka doporučuje ujednat volbu soudu, s čímž bych se obecně ztotožnila. Bylo by ale namístě doplnit, že volba soudu ve věcech výživného má svá specifika a že je vyloučena u vyživovacích povinností k dětem, což z praktického hlediska její význam dost snižuje.

V kapitole čtvrté se autorka věnuje určení rozhodného práva.

Na str. 29 autorka uvádí, že „...*Příslušnost soudu se určuje v okamžiku použití rozhodného práva, přičemž v souladu s principem perpetuatio fori se soud obvykle nemění ani, když dojde ke změně rozhodného práva v průběhu řízení...*“. Toto tvrzení je nesprávné, příslušnost soudu není nikterak navázána na rozhodné právo.

Na str. 29 dále autorka uvádí, že každý stát, včetně členských států EU může vykládat pojem obvyklé bydliště oprávněného pro účely aplikace nařízení o výživném a Haagského protokolu odlišně. S tímto závěrem se neztotožňuji. Soudy členských států jsou vázány výkladem Soudního dvora Evropské unie, který se k výkladu pojmu obvyklé bydliště (obvyklý pobyt) vyjádřil již v řadě svých rozhodnutí. Lze samozřejmě uvažovat o určitých „národních“ výkladových tendencích, nicméně zásada autonomního výkladu tím nemůže být dotčena.

Str. 30 autorka považuje volbu práva za neobvyklou ve vztahu k mezinárodnímu právu soukromému. Měla zřejmě namysli ve vztahu k mezinárodnímu právu rodinnému, jinak by nebylo možné s jejím závěrem souhlasit.

Na str. 31-32 zmiňuje autorka zvláštní kolizní normu pro regresní nárok orgánu veřejné moci, postrádám zde odkaz na relevantní judikaturu SDEU, v níž se soud zabýval otázkou soukromoprávní povahy těchto nároků. Str. 32 – terminologická nepřesnost: „veřejný orgán“ namísto „orgán veřejné moci“.

Souhlasím se závěrem autorky o aplikovatelnosti Haagského protokolu i na vyživovací povinnost registrovaných partnerů na str. 33, nicméně bych uvítala odkaz na odbornou literaturu, která tento názor podporuje.

V kapitole páté se autorka věnuje pravidlům pro uznání a výkon cizích rozhodnutí o výživném.

V závěru pak shrnuje dílčí poznatky, ke kterým při studiu pramenů práva dospěla.

Na str. 49 autorka uvádí, že by uvítala „...přijetí dokumentu, který by usnadnil oprávněným osobám orientaci v právní úpravě procesních norem upravujících řízení, kterým se oprávněná osoba domáhá výkonu rozhodnutí. V současné době, kdy se toto řízení řídí procesními pravidly členského státu, kde má dojít k výkonu rozhodnutí, je totiž oprávněná osoba téměř vždy nucena vyhledat odbornou právní pomoc...“ Zajímalo by mě, jak si autorka tento „dokument“ představuje a zda tím má namysli určitou harmonizaci či dokonce unifikaci procesních norem a v jaké formě by měla být přijata.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíle vymezené přehledně v úvodu práce byly naplněny pouze částečně. Z mého pohledu je práce spíše stručnějším popisem relevantních právních pramenů, než že by je hlouběji analyzovala a hodnotila jejich praktický dopad.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autorka prokázala schopnost samostatné práce. Vytkla bych jen nadměrné užívání přímých citací. Vycházela-li autorka z cizích zdrojů, řádně je citovala. Diplomová práce prošla kontrolou na plagiáty.
Logická stavba práce	Členění práce na kapitoly je přehledné a systematické, má svoji vnitřní logiku. Vytkla bych jen zařazení podkapitoly o ÚMPOD do kapitoly o pramenech právní úpravy.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autorka pracuje převážně s domácí odbornou literaturou, méně odkazuje na judikaturu soudů, postrádám zejména výkladově významná rozhodnutí SDEU. Vytkla bych odkazy na obecné informace z webových stránek (např. v kapitole o ÚMPOD). Zdroje vždy náležitě cituje, použité zdroje přehledně shrnuje v seznamu připojeném v závěru práce.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	V diplomové práci převládá metoda popisná, což celkově snižuje kvalitu práce.

	Na druhou stranu oceňuji, že se autorka nebojí formulovat i své vlastní názory.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je standardní, přehledná, odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci.
Jazyková a stylistická úroveň	<p>Autorka používá srozumitelný jazyk a styl, pravopisné chyby se v textu téměř nevyskytují.</p> <p>Autorka se bohužel nevyhnula terminologickým nepřesnostem (viz výše).</p> <p>Často se opakují chyby v interpunkci u odkazů na poznámky pod čarou a citací.</p>

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	<p>Práci i přes výše uvedené výhrady doporučuji k obhajobě.</p> <p>Při obhajobě bych autorku nejprve požádala o zodpovězení výše položené otázky k upřesnění autorčiných představ o přehlednější a srozumitelnější právní úpravě. V čem konkrétně autorka spatřuje v tomto ohledu nedostatky stávající právní úpravy.</p> <p>Dále bych se autorky ráda zeptala na to, jak chápe „nemožnost získat výživné“ jako podmínku pro posun v kaskádovém pravidle čl. 4 Haagského protokolu.</p>
Navržený klasifikační stupeň	Předběžně navrhuji klasifikační stupeň velmi dobrý až dobrý s výhradou výsledku obhajoby.

V Praze dne 9. června 2022

JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.
oponentka diplomové práce